

Rått eller torrt – det är frågan

Torrfoder är enkelt och praktiskt att ge till hunden. De senaste decennierna har det varit det helt dominerande sättet att utfodra hundar, även om rå, fryst hundmat funnits länge.

TEXT **MARIE GADOLIN** FOTO **JAN HENRICSON**

Trenden att ge så kallat färskfoder växer. Den har fått fotfäste även bland de som från början var kritiska och undrade vad det skulle vara bra för. Gav man torrfoder visste man att hunden fick i sig det den behövde. Att ge rått foder verkade bara krångligt. I takt med att intresset för rå hundmat som köps fryst vuxit, har det dykt upp fler producenter. Nu pågår dessutom unik forskning som tyder på att den råa maten är bäst för hunden att äta. Men det finns de som höjer ett varningens finger. «

Friskare hundar med rå mat?

Forskaren Anna Hielm-Björkman i Finland har fått fram övertygande resultat som talar för att hundar håller sig friskare om de får rå föda i stället för torrfoder.

TEXT & FOTO MARIE GADOLIN

Anna Hielm-Björkman är docent i klinisk forskning på sällskapsdjur, framför allt hund. 2007 doktorerade hon i ämnet "behandling av kronisk smärta hos hund med hjälp av akupunktur, homeopati och fodertillskott".

Hon arbetar sedan 1997 på smärt- och rehabiliteringskliniken vid universitetsdjursjukhuset i Helsingfors. Dessförinnan drev hon egen veterinärklinik i 15 år.

Anna Hielm-Björkman började arbeta med akupunktur för 25 år sedan. Då man vill stimulera kroppen att hjälpa sig själv är det logiskt att vilja ge kroppen bra byggdelar i form av naturlig mat. Därmed blev hon redan för 25 år sedan mycket intresserad av råskofoder som behandlingsmetod.

– Jag har en mer holistisk syn än vad som är vanligt i branschen. Det är ett sådant stigma kring alternativa behandlingsmetoder och ofta börjar man behandla i fel ände, med starka mediciner och med till exempel

akupunktur som sista utväg före avlivning. I stället för att göra tvärtom och ha medicinerna till de svåraste fallen, som inte blir bra av hälsosammare komplementära metoder eller färskfoder, säger Anna.

En fjärdedel

Hon anser att alla hundar borde få åtminstone en fjärdedel av sin föda rå, ända från moderlivet, gärna lite "dålig" också.

– Det är nyttigt att äta en massa skrot, menar hon. Det bygger upp en bra immunitet och verkar på det sättet lite som en vaccination mot sjukdomar.

Anna Hielm-Björkmans forskning visar att hundar som äter minst en fjärdedel rå föda är friskare än hundar som bara får torrfoder. De drabbas i lägre utsträckning av allergi och höftledsdysplasi, som är de diagnoser hon hunnit forska mest på.

Hundar som äter rå föda har helt annan ämnesomsättning och andra bakterier i avföringen än hundar som äter torrfoder.

– Olika bakterier "äter" olika saker.

Hunden, och vi människor, har säkert lite av alla sorters tarmbakterier, men mest av de som behövs för att bryta ner den sortens föda man äter.

Det går att se på hundens metabolik om den äter färskfoder eller torrfoder.

– Det är helt olika saker som händer i kroppen.

Matrester

Hennes undersökningar visar att hundar som äter råa inälvor, rått kött, råa ben, rå komage med mera, är friskare än hundar som äter torrfoder.

Matrester från hushållet har visat sig vara det som har starkast koppling till tumörer hos hund.

– Vi vet ju att till exempel grillat kött är cancerframkallande hos människor. Hunden får kanske det som är mest brant, det allra sämsta.

Annars anser Anna Hielm-Björkman att matrester säkert kan vara nyttigt för hundar, om vi människor äter bra. Det finns spårämnen och andra nyttigheter som även hunden kan tillgodogöra sig i bland

Docent Anna Hielm-Björkman vid veterinärfakulteten, Helsingfors universitet, tror att det finns både en etisk och en ekonomisk sida av hur vi utfodrar våra hundar.

"Det är nyttigt att äta en massa skrot"

ANNA HELM-BJÖRKMAN

JAKTHUNDAR ÄR FRISKARE

Hundar av jaktras är generellt friskare än rena sällskapshundar. Det är en välkänd sanning, dokumenterad genom Agras försäkringsstatistik.

Kan det ha något att göra med att jägare ofta ger sina hundar den råa "räntan" efter en lyckad jakt, slaktrens med mera?

– Trenden med färskfoder har jakthundarna att tacka. Allt började med hundar som jagar och äter mycket slaktrester, säger Anna Hielm-Björkman.

– Här har jakthundarna ytterligare en fördel. Det finns nämligen 14 gånger mer nyttiga omega 3-fettsyror i älgkött än i nötkött. Det beror på att de äter grönt ute och inte spannmål. Färkött är också jättebra, säger hon.

HUNDÄGARNAS EGNA RAPPORTER

På den finska färskfodertillverkaren Mushs hemsida fick hundägare berätta fritt om sina erfarenheter av denna typ av utfodring. Anna Hielm-Björkman och hennes kolleger fick tillgång till hela materialet och kunde bland annat dra följande slutsatser:

Av de 632 som svarat hade 206 (var tredje) en hund med hudproblem. 145 (23 procent) hade mag-tarmproblem. 38 (sex procent) hade ögonrelaterade problem. 15 (två procent) hade urinvägsproblem.

Av dessa grupper rapporterades mellan 50 och 88 procent av hundarna ha blivit helt friska efter byte till färskfoder. I tillägg till dessa ansåg mellan sex och 17 procent att deras hundar blivit markant bättre.

Denna rapport är "övetenskaplig" men stöds av data i den stora Dogrisk-undersökningen.

annat kryddor, som till exempel oregano, timjan och gurkört.

– Vi undersöker bara de sjukdomar som människor och hundar har gemensamt. Osteoartror, mag-tarmsjukdomar, epilepsi, diabetes med mera. Men vi tittar även på bakterier som salmonella och e-coli. Jämför man bakteriefloren har hundägaren och hunden inom samma familj väldigt lika tarmflora, säger Anna Hielm-Björkman. «

FÖR MYCKET FETT

Under jaktsäsongen ger många sina hundar extra fett utöver högenergifoder. Det leder ibland till pankreatit, inflammation i bukspottsörteln. Hunden får diarré och blir riktigt sjuk.

– Att så mycket fett skulle vara viktigt för hunden är ologiskt. I det vilda får hunden sällan fett från sina bytesdjur, säger Anna Hielm-Björkman.

Hon rekommenderar färskfoder med mycket protein och om man ska ge fett, använd då fett från vilt.

Flera studier bakom resultatet

Anna Hielm-Björkmans forskningsresultat och slutsatser bygger på ett antal olika studier.

Dogrisk är ett frågeformulär som har funnits på internet sedan december 2009. 10 000 vanliga hundägare har svarat på detaljerade frågor om sina hundars levnadsförhållanden, matvanor och hälsa.

Utifrån svaren i frågeformuläret har Anna Hielm-Björkman och hennes medarbetare skrivit fyra artiklar. Men innan de skickar iväg dem till vetenskapliga tidskrifter ska frågeformuläret valideras (kvalitets-säkras) färdigt.

Två av artiklarna beskriver själva undersökningen. En behandlar sambandet mellan utfodring och höftledsdysplasi, ytterligare en sambandet mellan utfodring och atopisk allergi, där så många som 1 900 hundar (19 procent) hade atopi.

Båda studierna har påvisat samband mellan utfodring med rå föda och mindre risk för sjukdom, samt högre risk för sjukdom hos hundar som ätit torrfoder eller hushållsrester.

– Sambanden är statistiskt säkerställda, säger Anna Hielm-Björkman.

– När vi började studien åt 98 procent av hundarna torrfoder. För att få in fler råmatätande hundar var vi tvungna att rikta frågeformuläret till hundmatskedjor som sålde rå hundmat. Så nu är torrfodersiffran ungefär 50 procent, medan 25 procent äter råfoder och 25 procent hemmatil-verkad hundmat eller hushållsrester.

– Den råa maten leder till mindre sjukdom. Men vi tittar även på om dessa hundar till exempel är ute i solen mer, utsätts för mindre stress och andra möjliga faktorer.

Anna Hielm-Björkmans teori om varför torrfoder inte är nyttigt är denna:

– När proteiner och kolhydrater värms upp tillsammans vet vi att de blir toxiska. Det blir ännu värre när uppvärmningen görs under tryck, så som de flesta torrfoder tillverkas.

Det har nu även utförts en klinisk studie om foder och atopi hos staffordshire bullterrier med hjälp av hundar som nåtts tack vare internet-undersökningen. «

Flera delstudier ligger bakom det resultat som Anna Hielm-Björkman fått fram om kopplingen mellan utfodring och hundars hälsa.

FOTO: PRIVAT

Lyfter fram riskerna

Royal Canin är ett av marknadens större torrfodermärken. I sitt upp-födarmagasin skrev företagets husdjursagronom Åsa Dufva 2014 en artikel där hon lyfte fram farorna med att utfodra hundar med rå föda.

TEXT & FOTO
MARIE GADOLIN

Jag är personligen oroad och tycker det är en olycklig utveckling, säger Åsa Dufva, ansvarig för vetenskaplig kommunikation på Royal Canin.

Hon ser näringssämsiga och bakteriella risker med sådan utfodring, och även skaderisker. Till exempel att hundar skadas i magtarmkanalen av benbitar som kan riva sönder eller blockera foderpassagen.

Åsa Dufva säger att den näringsmässiga risken inte handlar om

att fodret är rätt, utan att det som hemmablandare eller mindre tillverkare inte är lätt att ha koll på ingrediensernas näringsinnehåll och hundars näringsbehov.

Utländska studier

Hon hänvisar till flera utländska vetenskapliga studier, som visat att foder som deklarerats som helfoder och hemmablandningar vid analys och utvärdering inte motsvarar de näringsbehov hundar har. Vanligt är kraftig obalans då det gäller mineraler som kalcium och fosfor.

– Det är inte lätt att få till ett bra recept, det finns många ”gör det själv”-varianter, säger Åsa Dufva.

Den bakteriella risken utgörs av sjukdomsframkallande bakterier som ehec, salmonella och campylobacter.

– Färska slaktråvaror som till exempel vom och kycklingråvaror innehåller naturligt stora mängder bakterier. Det är inte lätt att hålla en våt produktionslinje fri från farliga bakterier som ehec och salmonella ens i Norden, säger Åsa Dufva.

Hon säger vidare att hundar

vanligen inte visar symptom på salmonella och ehec, och att de därför kan bli ”tysta” smittbärare och sprida smittan vidare till människor.

– Dessa risker gäller även frysta råa produkter, det krävs kokning eller annan värmebehandling för att bakterierna ska avdödas, säger Åsa Dufva.

– Det är klart olämpligt att hantera rå hundmat ihop med familjens egen mat och extremt viktigt att hålla en god hygien vid hantering av maten, säger hon.

Platsar inte

Det finns inga planer hos Royal Canin på att själva tillverka ett rätt alternativ till företagets torrfodersortiment.

– Nutritionellt skulle vi kunna producera ett balanserat färskfoder. Men mikrobakteriellt är det riskfyllda produkter som inte platsar i vårt sortiment. Vi sätter alltid hunden respektive katten i främsta rummet, och det är en självklarhet att våra produkter också ska vara säkra för hundar, katter och människor, säger Åsa Dufva. «

”Det är klart olämpligt att hantera rå hundmat ihop med familjens egen mat.”

ÅSA DUFVA

Salmonella ovanligt i Sverige

Infektion med salmonella är vanligt förekommande över hela världen. Sverige, Norge och Finland utgör ett undantag med generellt låg förekomst.

Av Jordbruksverkets officiella statistik över anmälningspliktiga sjukdomar framgår att det år 2012 och 2013 rapporterades fyra respektive fem fall av salmonellainfektion hos hund i Sverige. Förekomst av salmonella är också ovanligt i svenska livsmedel.

Salmonellakontrollprogrammet visar att ägg och kött av inhemskt ursprung har en mycket låg förekomst av salmonella (cirka 0,05 procent). I slutet av 1980- och början av 1990-talen rapporterades cirka 5 000 personer smittade av salmonella.

År 2013 rapporterades 2 838 fall. Flertalet (80-85 procent) av de rapporterade fallen hade smittats utomlands.

Salmonella är en zoonos, det vill säga en infektion som kan smitta mellan djur och människa. Smitta kan ske mellan infekterade djur och mellan djur och människa.

Salmonella sprids huvudsakligen via avföring från smittade individer och infekterar nya individer via munnen. Oftast krävs en stor infektionsdos för att framkalla sjukdom.

Vanligaste smittvägen

Den vanligaste smittvägen för hundar är utfodring med råa eller otillräckligt upphettade livsmedel, hundgodis och andra animaliska produkter som grisöron, rått kött, kyckling och slaktavfall.

Sverige har en kontinuerlig och systematisk övervakning av salmonella i animaliska livsmedel på slakterier som slaktar nötkreatur, slaktsvin och vuxna svin

samt fjäderfä och på styckningsanläggningar som styckar nöt-, svin- och fjäderfäkött.

Källa: SVA

Andra farliga bakterier

Campylobacterinfektion, även kallad campylobacteriosis, är den vanligast rapporterade zoonosen hos människor. Färska kycklingprodukter är en väsentlig smittkälla för sjukdomen bland människor.

Förutom hos människor förekommer campylobacter hos många olika djurarter, till exempel fåglar, grisar, nötkreatur, hundar och katter.

Bakterien utsöndras med avföringen hos människor och djur, och sjukdomen sprids huvudsakligen via förorenade livsmedel. Bakterien tillväxer dåligt i de flesta födoämnen, men det krävs bara lite av smittämnet för att orsaka sjukdom.

EHEC- eller E-colibakterier är en vanlig infektiös orsak till blodig diarré. Sjukdomen är spridd över hela världen och flera stora utbrott har rapporterats. Även denna sjukdomen är en zoonos.

I Sverige rapporteras cirka 300 fall bland människor varje år och av dessa är ungefär hälften inhemskt smittade. Det är främst barn under fem år som smittas. «

Källa: Socialstyrelsen

I NÄSTA NUMMER ...

...ger professor Åke Hedhammar och ”hundmatsdoktorn” Marie Sällander sin syn på fördelar och nackdelar med rå hundmat. Dessutom gör vi ett besök hos en av landets tillverkare av färskfoder.